

คำนำ

งานวิจัยชิ้นนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้เลย หากขาดบุคคลสำคัญที่มีส่วนในการเปิดโลกให้ผู้วิจัยได้รู้จักไทพ่าเก คือ “พีต้อม” เกสัชกรหญิง ดร.สุภาภรณ์ บิดิพร แห่งโรงพยาบาลกัญญูเบร ที่ได้ให้ผู้วิจัยได้เดินทางไปสำรวจสมุนไพรรักษาโรคของโรงพยาบาลกัญญูเบรในระหว่างวันที่ 19-25 มีนาคม 2559 ทำให้ผู้วิจัยพบว่ามีเอกสารตัวเขียนเก็บรักษาไว้เป็นจำนวนมากที่วัดน้ำพ่าเก (Namphakey Buddhist Monastery) เมืองดิบรูการ์ห์ (Dibrugarh) รัฐอัสสัม (Assam) ประเทศอินเดีย ผู้วิจัยจึงเพิ่มความสนใจในกลุ่มชาติพันธุ์ไทพ่าเกมากขึ้น เพราะจากประสบการณ์ตรงทำให้รู้สึกอึ้งทึ่งใจเป็นอย่างมากที่คนไทพ่าเกอพยพเข้ามาอยู่ในอัสสัม เป็นร้อยปีแล้ว และมีจำนวนประชากรเพียงประมาณ 2,000 คน แต่สามารถรักษาวัฒนธรรมของตนเองได้เป็นอย่างดี ต่างกับคนไทยอยู่ยงที่ถูกกวาดต้อนเมืองครั้งเสียดกรุง พ.ศ. 2310 ที่ถูกพม่ากวาดต้อนไปในช่วงระยะใกล้เคียงกัน ที่มีจำนวนนับหมื่นคน แต่ปัจจุบันคนไทยเหล่านั้นไม่หลงเหลือวัฒนธรรมไทย ตลอดจนสำนึกในความเป็นคนไทยเหลืออยู่เลย

สิ่งที่ประทับใจระหว่างการลงเก็บข้อมูลภาคสนาม คือ ความสำนึกในพระกรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ของชาวไทพ่าเก และ ความเจริญในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านไทพ่าเก ที่เป็นผลจากการเสด็จฯ เยือนของพระองค์ท่าน ซึ่งผู้วิจัยได้เขียนไว้ในบทที่ 4 ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยชิ้นนี้ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงสำรวจเอกสารจะสามารถนำไปศึกษาต่อยอดในด้านต่างๆ ได้ คือ เมื่อเห็นรายชื่อเอกสารตัวเขียนเหล่านี้แล้ว นักวิชาการที่สนใจอาจปริวรรต อ่าน-แปล เป็นภาษาไทย จากนั้นนำเนื้อหาของเอกสารตัวเขียนชิ้นนั้นมาศึกษาเปรียบเทียบกับเอกสารอื่น ๆ เพื่อความองกวมทางวิชาการต่อไป

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ “พีต้อม” เกสัชกรหญิง ดร.สุภาภรณ์ บิดิพร ที่จุดประกายผู้วิจัย ขอขอบคุณศูนย์มานุษยวิทยาสลิดธร (องค์การมหาชน) เป็นอย่างมากที่สนับสนุนทุนในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ขอขอบใจคุณสัจฉิมิ ละออ และคุณดอกกรักร พัทธศรี สองสหายผู้ร่วมเดินทางไปเก็บข้อมูลกับผู้วิจัย ขอขอบคุณเจียอด เวียงแก่น ผู้ประสานงานชาวไทพ่าเก ที่เอื้อเฟื้อจัดการให้การเก็บข้อมูลภาคสนามราบรื่น สะดวกสบายอย่างน่าใจหาย รวมถึงพี่น้องชาวไทพ่าเกแห่งหมู่บ้านน้ำพ่าเกที่ให้การต้อนรับและให้ข้อมูลอย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย ขอขอบคุณทุกท่านที่ศูนย์มานุษยวิทยาสลิดธร ที่ช่วยอำนวยความสะดวกทุกอย่างในการทำวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัย

14-8-2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ในการเก็บข้อมูลจริงจากพื้นที่ด้วยวิธีสังเกต สังเกตอย่างมีส่วนร่วม และ สัมภาษณ์ เพื่อสำรวจ รวบรวมรายชื่อเอกสารตัวเขียนของไทพ่าเก จัดประเภทตามเนื้อหา และ เพื่อศึกษาประเพณีที่เกี่ยวกับเอกสารตัวเขียน ที่เป็นปัจจัยในการคงอยู่ของเอกสารตัวเขียนของไทพ่าเก การศึกษาวิจัยพบว่า คนไทพ่าเกมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะดั้งเดิมเป็นมรดกติดตัวคนไทมาด้วยเมื่อย้ายถิ่นฐานไปยังลุ่มน้ำพรหมบุตรในรัฐอัสสัม มี 4 ประการคือ

1. อัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์ มีขนบการจดบันทึกประวัติศาสตร์เป็นของตนเองแตกต่างจากชนบของอินเดีย
2. อัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ประกอบด้วยวัฒนธรรมด้านการแต่งกาย วัฒนธรรมด้านอาหารการกิน วัฒนธรรมด้านที่อยู่อาศัย ส่วนประเพณีที่สำคัญคือ ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด การแต่งงาน และการตาย
3. อัตลักษณ์ด้านความเชื่อของคนไทพ่าเก จำแนกได้เป็น ความเชื่อเรื่อง “ขวัญ” และ “ผี” กับ ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา
4. อัตลักษณ์ด้านภาษา สามารถแยกย่อยได้เป็น ภาษาพูด และภาษาเขียน

อัตลักษณ์ด้านภาษามีบทบาทอย่างมากในดำรงวัฒนธรรมของไทพ่าเกก่อให้เกิดเอกสารตัวเขียนจำนวนมาก สามารถแบ่งตามเนื้อหาของวรรณกรรมเป็น 2 แบบ คือ

1. วรรณคดีทางคดียธรรม เป็นเอกสารตัวเขียนที่เก็บไว้ที่วัดน้ำพ่าเกทั้งหมด มี เรื่องพระเจ้าสิบชาติ พระไตรปิฎก มี พระวินัย พระอภิธรรม พระสูตร มีจำนวนมากดังที่แสดงในบทที่ 4
2. วรรณคดีทางคติโลก วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีทางสังคม เช่น ลิกปู่สอนหลาน, ลิกฮ้องขวัญ, ลิกธรรมศาสตร์ ส่วนใหญ่เก็บไว้ตามบ้านของชาวพ่าเก

ประเพณีที่เกี่ยวกับเอกสารตัวเขียน ที่เป็นปัจจัยในการอนุรักษ์เอกสารตัวเขียนของไทพ่าเก คือ ประเพณีลูกลี และประเพณีแต้มลิก ซึ่งมีเป็นปัจจัยสำคัญให้เกิดการผลิตซ้ำเอกสารตัวเขียนของไทพ่าเก มีการปรับใช้เทคโนโลยีเช่น การถ่ายเอกสาร และคอมพิวเตอร์ มารับใช้คติความเชื่อ ทำให้สะดวกมากขึ้น ทำให้เอกสารตัวเขียนของไทพ่าเกมีเป็นจำนวนมาก

Abstract

This research aims to survey and collect information about manuscripts of Tai Phake people. The methods of observation participation and interview from the fieldwork are applied in this research. The study shows that Tai Phake tribe, before migrating into Assam, have cultural identity in 4 aspects i.e.

1. Identity in history and tradition in recording history, which is different from Indian tradition
2. Identity in tradition, rituals, ways of life. Important traditions are including of traditional dresses, traditional foods and traditional houses. The interesting rituals are rituals relating to birth, marriage and death.
3. Identity in believe in “Khwan” and “Phi” and Buddhism
4. Identity in language including speaking language and written language

The language identity plays an important role in maintaining the Tai Phake culture. It inspires Tai Phake people to produce a huge number of manuscripts. These manuscripts can be divided into 2 groups according to their contents i.e.

1. Religious manuscripts or Buddhist manuscripts kept in Namphake monastery such as Tipitaka: Vinaya Abhidhamma Sutta
2. Secular manuscripts relating to social traditions such as Lik Pu Son Lan, Lik Hong Khwan, Lik Dharmasastra, which are kept in Tai Phake houses

The main rituals, which support the manuscript conservation, are Lu Lik ritual and Tam Lik. These rituals reproduce a lot of manuscripts. The technology such as photo copy and computer makes Tai Phake people easier to reproduce the manuscripts. This is the way of adaptation and adoption of technology for religious purpose.

สารบัญ

คำนำ

บทคัดย่อ

บทที่ 1 บทนำ.....	1
บทที่ 2 อุดลักษณะวัฒนธรรมของคนไทพ่าเก.....	16
บทที่ 3 อุดลักษณะด้านภาษาและอักษรของไทพ่าเก.....	76
บทที่ 4 เอกสารตัวเขียนของวัดน้ำพ่าเก.....	135
บทที่ 5 สรุป.....	194
บรรณานุกรม.....	196